

MEÄN VÄYLITTEN JA IHMISTEN PUOLESTA

Pohjois-Suomen Aluehallintovirasto

kirjaamo.pohjois@avi.fi

Turtola 7. marraskuuta 2018

Viite: Dnro PSAVI/3224/2015

HANNUKAISEN POHJAVEDET OVAT TORNIONJOEN MERITAIMENIEN ELINEHTO

Vaadimme erityistä huomiota alueella sijaitsevien Tornionjoen äärimmäisen uhanalaisen meritaimenen kutujokien mahdollisiin muutoksiin.

Tiedostamme Pajalan ja Ylläksen kaivosten yhteisvaikutusten riskin Tornion-Muoniojoen ekosysteemille. Meillä ei ole mahdollisuutta arvioida päästöjen todellisia vaikutuksia. Sen sijaan esitämme vakavan huolestumisemme Hannukaisen ja Kuervitikon louhosten vaikutuksista alueen pohjavesiin. Viittaamme vesiputtedirektiivin soveltamisessa ennakkotapaukseen Saksan Weser-joella. Tuomio ei salli lupaa myönnettävän, jos yhdenkin vesialueen laatua mittaavan tekijän heikentyminen on mahdollista.

SYKE:n erikoistutkija tohtori Jussi Kauppilan mukaan Weser-päätöksessä lainsäädännön tulkinta selkiytyi sitovaksi. Mikäli hankkeen ympäristövaikutukset heikentävät tai uhkaavat vesialueen tilaa, niin silloin lupaa ei voida myöntää tai toiminta voidaan kieltää. Merkittävää ei ole se, miten kaivos vaikuttaa virtaamien keskiarvoihin, vaan se, miten kaivos vaikuttaa veden laatuun ja virtaamiin silloin, kun ne ovat alimmillaan. Katsomme, että varovaisuusperiaatetta on nyt erityisesti noudatettava, koska kaivoshanke on Tornionjoen äärimmäisen uhanalaisen meritaimenen keskeisimmällä kutualueella.

Muonionjoen tyypillinen talvivirtaama on vain 25-30 m³/sek. Vuonna 2010 Muoniojoen talvivirtaama oli alle 8 m³/sek, joka on vain 0,5-1% kevättulvasta. Kaava-alueen vesien talvivirtaamat ovat vain murto-osa noista. Arktisten olojen erityispiirre, olemattomat talvivirtaamat on keskeinen kysymys.

Pohjaveden korkeus on selkeästi vesialueen laatua mittaava tekijä.

Erityistä huomiota on kiinnitettävä alueella sijaitsevilla meritaimenjoissa tapahtuviin muutoksiin. Hannukaisen kaivohanke sijaitsee Äkäsjoen varrella Valkeajoen ja Kuerjoen välissä. Äkäsjoki sivujokineen on Tornionjoen meritaimenen keskeisin lisääntymisalue. Laurinoja tuhoutuu täysin. Kivivuopionojan taimenille saa sanoa hyvästit. Jokea siirretään kaivinkoneella kilometrin matkan. Sivujokien vesiä sekä suotuu kaivokseen, että johdetaan ojituksilla kaivoksen käyttöön. Niesajoen vesi otetaan prosessiin ja johdetaan putkella Muonionjokeen.

Kalakantojen selviytyminen on talvivirtaamien varassa. Talviaikoina, kun jängät ovat jäässä ja vesi lunta, noiden jokien jääkansien alla virtaa vain pohjavesiä. Taimenien emokalat kutevat jokipohjien lähdealueissa ja talvehtivat jokien pohjavesikuplissa, kun satava vesi on lunta ja kaikki muu on jäässä. Taimenien lisääntyminen on alueen pohjavesien varassa. Jos ja kun kutualueiden keskeisimmälle alueelle kaivetaan syviä avolouhoksia 220 ha/64 ha, ympäristön pohjavedet putoavat ja jokien minimivirtaukset muuttuvat kriittisiksi kudun menestymisen osalta ja emokalojen selviytymisen kannalta.

Mikäli kutualueen habitaatti katoaa pohjavesien pudotessa jokien ulottumattomiin, eikä mainittuja pohjavesikuplia talvella ole, niihin syksyllä vaeltaneet emokalat ja niiden kutu kuolevat. Kun näin tapahtuu yhden kokonaisen elinkiertojatkumon ajan, se voi merkitä koko osakannan sukupuuttoa. Hankepäätöksiä tehtäessä on tiedostettava, että **Hannukaisen kaivosalueella kuteva Tornionjoen meritaimen edustaa sellaista biodiversiteettiä, jota ei ole varaa menettää.**

WWF:n 30.10.2018 julkaiseman raportin mukaan 60% maapallon selkärangkaisista eläimistä on kuollut sukupuuttoon vuosien 1970 ja 2014 välillä. Rion biodiversiteettiä koskeva sopimus vuodelta 1992 ja sen perusteella myönteisesti kehittynyt kansainvälinen lainsäädäntö on ollut positiivista, mutta lakien soveltaminen on osoittautunut riittämättömäksi.

Pajalan Kaunisvaaran kaivoksen vierusalueella pohjavesi putosi 16 metriä vain parissa vuodessa. Lupaehtojen raja oli 0,5 m. Jos ja kun pohjavedet putoavat Hannukaisessa, pohjavedet vajoavat liian suurella todennäköisyydellä vierusjokien ulottumattomiin. Myös Äkäsjoki menettää osan vedestään. Joki ei ole joki ilman vettä. Äärimmäisen uhanalaisen Tornionjoen meritaimenen kutualueiden kuivattaminen on Rion sopimuksen, YK:n merilain, EU:n kalastuksen perusasetuksen, luontodirektiivin ja vesipuidedirektiivin vastaista.

Keskeisimmät kysymykset Tornionjoen meritaimenen ja lohien kannalta on päästöjen vaikutus erityisesti talvivesien laatuun ja pohjaveden putoaminen kutualueiden ulottumattomiin ja sen seurauksesta syntyvä Tornionjoen meritaimenen biodiversiteetin kapeneminen. Viittaamme Helsingin yliopiston tutkimukseen, Anne Rautio

ym 19.7. 2017: "*Thermal infrared remote sensing in assessing groundwater and surface-water resources related to Hannukainen mining development site, northern Finland*" ja **esitämmme perusteellisten lisäselvitysten hankkimista erityisesti talvirtaamien muut-
tumisten vaikutuksista Tornionjoen meritaimen kantojen elämänkiertoon.**

Pohjois-Suomen Aluehallintovirasto on osoittanut lausuntopyyntönsä maanomistajille. Tornio-Muonijokiseura ei suoraan edusta maanomistajia, vaan on valtioneuvoston erilluvalla perustettu suomalais-ruotsalainen järjestö, jonka tehtävänä on mm. huolehtia ja vaalia Tornion-, Muonion-, ja Lainiojokien vesistöistä ja jokilaaksojen ympäristöstä. Voimakas maankäyttö vaikuttaa aina ympäristöön. Viittaamme Århusin sopimukseen ja perustuslain 2 ja 20 pykälään ja katsomme, että esittämämme seikat on vuorovaikutuksellisia kannanottoina otettava huomioon.

Emme vastusta kaivoksia sinänsä. On vain tarkoin tiedostettava, mitä ollaan tekemässä, mihin ja millä riskeillä. On myös tiedostettava hankkeen aiheuttama kokonaisvaikutus Tornion-Muonionjoen vesistöön. Kaivostoiminnan riskejä ja vaikutuksia on arvioitava satojen vuosien perspektiivillä. Aikaisemmat yritykset ovat osoittautuneet lyhytnäköisiksi. Hannukaisen malmio sijoittuu niin kriittiseen maastoon, että ei ole välttämättä riittävää, että eri osapuolet lupaavat tehdä parhaansa.

Kunnioitavasti

Tornio-Muonijokiseura ry
Kalervo Aska, pj.

jokiseura@tornionjoki.fi
www.jokiseura.fi